

Sygn. akt III Ca 70/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Roman Troll

po rozpoznaniu w dniu 20 października 2021 r. w Gliwicach na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa B. K.

przeciwko S. R. (R.)

o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Raciborzu

z dnia 17 września 2019 r., sygn. akt I C 476/19

oraz na skutek zażalenia powódki

na rozstrzygnięcia zawarte w punktach 1. i 3. postanowienia Sądu Rejonowego w Raciborzu

z dnia 14 października 2019 r., sygn. akt I C 476/19, zmieniające orzeczenie o kosztach procesu zawarte w zaskarżonym wyroku

1) oddala apelację,

2) zasądza od powódki na rzecz pozwanego 1800 zł (tysiąc osiemset złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym,

3) oddala zażalenie,

4) zasądza od powódki na rzecz pozwanego 225 zł (dwieście dwadzieścia pięć złotych) z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

SSO Roman Troll

Sygn. akt III Ca 70/20

UZASADNIENIE

Powódka B. K. 5 czerwca 2018 r. wniosła przeciwko pozwanemu S. R. (R.) pozew o zwolnienie od egzekucji i zwrot zajętych przez komornika sądowego 15910,04 zł.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów.

Wyrokiem z 17 września 2019 r. Sąd Rejonowy w Raciborzu oddalił powództwo (pkt 1.) i zasądził od powódki na rzecz pozwanego 917 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2.).

Wyrok zapadł przy ustaleniu, że pozwany zainicjował postępowanie egzekucyjne przeciwko W. K., które pod sygn. akt Km 642/18 prowadzi Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Raciborzu T. G. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z 20 stycznia 2005 r. (sygn. akt II C 109/03). Zawiadomienie komornika o zajęciu wierzytelności z rachunku bankowego adresowane do Banku (...) S.A. pochodzi z 14 lutego 2018 r.; pismem z 23 marca 2018 r. komornik sądowy poinformował powódkę, iż w związku z oświadczeniem W. K., że rachunek bankowy w Banku (...) S.A. jest prowadzony dla dłużnika i współmałżonka można wytoczyć powództwo w trybie art. 891² k.p.c., pismo powódka odebrała 10 kwietnia 2018 r. Pozew

o zwolnienie od egzekucji i zwrot zajętej przez komornika sądowego kwoty wpłynął do Sądu Rejonowego w Rybniku 5 czerwca 2018 r., powódka uzyskała zwolnienie od kosztów mocą postanowienia Sądu Rejonowego w Rybniku z 11 maja 2018 r. (w sprawie o sygn. akt II Co 437/18), sprawę przekazano, zgodnie z właściwością, do Sądu Rejonowego w Raciborzu.

Przy tak dokonanych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy, przywołując regulacje art. 841 § 1 i 3 k.p.c., uznał, że roszczenie powódki nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż dowiedziała się o zajęciu środków pieniężnych najpóźniej 10 kwietnia 2018 r., a pozwę złożyła 5 czerwca 2018 r., uchybiła więc terminowi, o którym mowa w art. 841 § 3 k.p.c., liczonemu od dnia, w którym dowiedziała się o naruszeniu swojego prawa; termin ten upłynął 10 maja 2018 r.

Sąd Rejonowy wskazał, że wykładnia literalna art. 841 § 3 k.p.c. wskazuje, że miesięczny termin obejmuje złożenie pozwu, a nie innego pisma procesowego. Z tej przyczyny złożenie w Sądzie Rejonowym w Rybniku wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (jako odrębnej sprawy o sygn. akt II Co 437/18) jest prawnie irrelevantne i nie rzutuje na ocenę zachowania terminu przy wnoszeniu pozwu w trybie art. 841 k.p.c. Odmienne interpretacja stanowiłaby nadużycie prawa, wniosek o zwolnienie od kosztów nie stanowi bowiem pozwu o jakim explicite stanowi art. 841 § 3 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i art. 109 k.p.c.

Postanowieniem z 14 października 2019 r., po uwzględnieniu zażalenia pełnomocnika pozwanego na rozstrzygnięcie w pkt. 2. ww. wyroku, dotyczące kosztów procesu, Sąd Rejonowy w Raciborzu zmienił postanowienie zawarte w pkt. 2. wyroku z 17 września 2019 r.

w ten sposób, że zasądził od powódki na rzecz pozwanego 3617 zł (pkt 1.); zwrócił pozwanemu 40 zł z tytułu opłaty za oczywiście uzasadnione zażalenie (pkt 2.) oraz zasądził od powódki na rzecz pozwanego zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym, pozostawiając szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu (pkt 3.).

Orzeczenie to zapadło, gdyż – zdaniem Sądu Rejonowego – należało zastosować

§ 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i w takim przypadku pełnomocnikowi pozwanego należy się 3617 zł wynagrodzenia, gdyż wartość przedmiotu sprawy opiewa na 15910 zł. Jednocześnie Sąd Rejonowy przywołał stosowne orzecznictwo podkreślając, że co do zasady w postępowaniu, w którym sąd o zażaleniu rozstrzyga na podstawie art. 395 § 2 k.p.c., stronie wygrywającej – zgodnie z ogólną regułą odpowiedzialności za wynik procesu – należą się koszty tego postępowania, jak i postępowania zażaleniowego. W tym zakresie Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku złożyła powódka, zaskarżając go w całości i wnosząc o jego uchylenie do ponownego rozpoznania. Zarzuciła naruszenia przepisów prawa procesowego polegającą na przyjęciu, że w tej sprawie ma zastosowanie art. 841 k.p.c., gdy ma zastosowanie art. 891² k.p.c.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Zażalenie na postanowienie z 14 października 2019 r. złożyła w powódka i wniosła

o jego uchylenie, domagając się zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego. W uzasadnieniu wskazała, że postanowienie to nie może się ostać, bo złożyła apelację, a komornik nie prowadzi egzekucji z art. 841 k.p.c., lecz z art. 890² k.p.c. a termin miesięczny o którym mowa w tym artykule, na który powołał się Sąd Rejonowy, nie obowiązuje.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego.

Postanowieniem z 20 października 2021 r. Sąd Okręgowy w Gliwicach odrzucił zażalenie powódki na punkt 2. postanowienia Sądu Rejonowego w Raciborzu z 14 października 2019 r.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Orzeczenie zostało wydane po skierowaniu sprawy 9 czerwca 2021 r. do rozpoznania na posiedzeniu niejawnym, a to zgodnie z obowiązującą wówczas regulacją art. 15zsz³

ust. 1 ustawy z 2 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw

(t.j. Dz. U. poz. 1842 ze zm.), z uwagi na stan epidemii i nadmierne zagrożenie dla zdrowia

i życia ludzkiego. Postanowienie z 9 czerwca 2021 r. zostało doręczone stronom 23 i 24 czerwca 2021 r. /k. 123/. Żadna ze stron nie wniosła o przeprowadzenie rozprawy ani

o przeprowadzenie niepodlegającego pominięciu dowodu z zeznań świadków lub z przesłuchania stron.

Orzeczenie zapadło w składzie jednego sędziego z uwagi na regulację art. 15zsz¹ pkt

4 ustawy z 2 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych

z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw

(t.j. Dz. U. poz. 1842 ze zm. w brzmieniu nadanym wskazaną niżej ustawą z 28 maja

2021 r.) i art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1090); ta regulacja obowiązuje od

3 lipca 2021 r.

Zgodnie z art. 9 ust. 4 ustawy z 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469), Sąd Okręgowy rozpoznając apelację i zażalenie stosuje regulacje proceduralne w brzmieniu sprzed nowelizacji, która weszła w życie 7 listopada 2019 r. Środki odwoławcze bowiem wpłynęły przed zmianą przepisów.

Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i jako takie Sąd Okręgowy uznaje je za własne. Nie były one też przez powódkę kwestionowane w apelacji.

W istocie apelacja sprowadza się do zarzutu naruszenia art. 841 k.p.c. poprzez jego zastosowanie, a to w miejsce art. 891² k.p.c., który zdaniem powódki winien mieć w sprawie zastosowanie.

Należy zaznaczyć, że stosownie do treści art. 891² § 1 k.p.c. na podstawie tytułu wykonawczego wystawionego przeciwko dłużnikowi pozostającemu w związku małżeńskim można prowadzić egzekucję z rachunku wspólnego dłużnika i jego małżonka. Nie wyłącza on możliwości obrony małżonka dłużnika w drodze powództwa o zwolnienie od egzekucji, jeżeli na rachunku wspólnym małżonków zgromadzono środki, które nie wchodzą do majątku osobistego dłużnika, albo też środki, które nie pochodzą z pobranego przez dłużnika wynagrodzenia za pracę, dochodów uzyskanych przez dłużnika z innej działalności zarobkowej, jak również z korzyści uzyskanych z jego praw autorskich i praw pokrewnych, praw własności przemysłowej oraz innych praw twórcy (por. art. 891² § 2 k.p.c.).

Obrona dłużnika w drodze powództwa o zwolnienie spod egzekucji, o której mowa

w art. 891² k.p.c., polega na wytoczeniu powództwa z art. 841 k.p.c. (powództwa interwencyjnego). Oznacza to, że art. 891² § 2 k.p.c. nie przewiduje odrębnego środka obrony małżonka dłużnika przed egzekucją, a jedynie wskazuje, że w przypadku skierowania egzekucji do rachunku wspólnego małżonków, pod określonymi w przepisach warunkami, małżonek dłużnika może wytoczyć powództwo z art. 841 k.p.c. W takim zaś przypadku powództwo małżonka dłużnika musi spełniać warunki z art. 841 k.p.c.

Zgodnie z art. 841 § 1 k.p.c. osoba trzecia może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa. Zawarte tamże pojęcie „przedmiotu” nie może być utożsamiane wyłącznie z rzeczą, jako jednym z przedmiotów stosunków cywilnoprawnych. Egzekucja sądowa może być bowiem skierowana także do przedmiotów, które nie są rzeczami, jak np. wierzytelność z rachunku bankowego czy też innego rodzaju wierzytelności. Tak samo pojęcia „prawo” chronione powództwem egzekucyjnym nie może być zidentyfikowane wyłącznie z prawami o charakterze rzeczowym (por. wyrok Sądu Najwyższego z 7 marca 2017 r., sygn. akt II CSK 290/16, LEX nr 2281243).

Dlatego zarzut powódki o błędnym zastosowaniu art. 841 k.p.c. w miejsce art. 891² k.p.c. nie zasługiwał na uwzględnienie, gdyż w tej sprawie przedmiotem zajęтым w postępowaniu egzekucyjnym jest rachunek bankowy należący do dłużnika oraz jego małżonki, zatem obie regulacje mają zastosowanie – art. 841 k.p.c. stanowi ogólną podstawę wytoczenia powództwa interwencyjnego osoby trzeciej, natomiast art. 891² § 2 k.p.c. normuje sytuację, w której osobą trzecią jest małżonek dłużnika, a przedmiotem egzekucji wspólny rachunek bankowy małżonków.

Zgodnie z art. 841 § 3 k.p.c. powództwo interwencyjne można wnieść w terminie miesiąca od dnia dowiedzenia się o naruszeniu prawa, chyba że inny termin jest przewidziany w przepisach odrębnych.

Miesięczny termin do wytoczenia powództwa biegnie od dnia, w którym osoba trzecia faktycznie dowiedziała się o naruszeniu jej prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2007 r., sygn. akt V CSK 275/07, LEX nr 677785). Jest to termin prawa materialnego o charakterze prekluzyjnym, nie podlega on przywróceniu (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 17 lipca 2007 r., sygn. akt III CZP 57/07, OSNC 2008/9/97; D. Zawistowski [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, pod red. J. Gołaczyńskiego, Warszawa 2012 r., t. 5. do art. 841).

Powódka nie kwestionowała ustalenia sądu I instancji, że dowiedziała się o zajęciu środków pieniężnych najpóźniej 10 kwietnia 2018 r. Prawidłowo więc Sąd Rejonowy ocenił, że termin na wniesienie powództwa interwencyjnego upłynął 10 maja 2018 r., a zatem pozew wniesiony 5 czerwca 2018 r. został już złożony po terminie.

Nie mogło mieć wpływu na bieg tego miesięcznego terminu złożenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych, nawet jeśli nastąpiło to przed upływem terminu do wniesienia pozwu, a wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych dotyczył powództwa interwencyjnego. Podkreślić trzeba, że zgodnie z art. 112 ust. 1 ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 755 ze zm.), zgłoszenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych nie wstrzymuje biegu toczącego się postępowania, chyba że chodzi o zwolnienie powoda od kosztów sądowych na skutek wniosku zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa. „Wstrzymanie biegu toczącego się postępowania” należy rozumieć w ten sposób, że do czasu prawomocnego rozpoznania wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszonego w pozwie lub przed wytoczeniem powództwa, nie podejmuje się dalszych czynności procesowych związanych z wniesionym pozwem (por. P. F.

[w:] M. U., P. F., Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Komentarz, wyd. III, W. 2020 r., t. 6. do art. 112,). Taki pozew jednak musi zostać złożony, złożenie samego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych nie sanuje braku pozwu. Jednakże

w chwili złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powódka jeszcze nie wystąpiła powództwem interwencyjnym, zatem złożenie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych nie mogło oddziaływać na żadne toczące

się postępowanie; takie się nie toczyło. Powódka mogła wnieść o zwolnienie od kosztów sądowych jednocześnie z wniesieniem powództwa lub nawet po jego wniesieniu, mogła także złożyć pozew w terminie ustawowym już po złożeniu wniosku o zwolnienie od kosztów, zatem opóźnienie we wniesieniu powództwa interwencyjnego nie jest usprawiedliwione w świetle konieczności uzyskania wcześniejszego zwolnienia od kosztów sądowych.

Poinformowanie sądu o zamiarze wniesienia powództwa interwencyjnego przy okazji złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych nie stanowi wniesienia powództwa w rozumieniu art. 841 § 3 k.p.c.; nie można upatrywać w złożonym wniosku zachowania terminu do wniesienia powództwa także z tego powodu.

Podkreślić też należy, że w ramach postępowania wywołanego wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych sąd nie bada zasadności powództwa, które powódka ma zamiar wytoczyć. Postępowanie wywołane wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych jest incydentalne w stosunku do postępowania głównego – w tym przypadku postępowania w sprawie o zwolnienie przedmiotu spod egzekucji – i to w postępowaniu głównym sąd ocenia, czy powództwo główne zasługuje na uwzględnienie, biorąc pod uwagę także kwestię zachowania terminu do jego wniesienia. Niezasadny jest zarzut względem sądu, że powódka błędnie zinterpretowała nadanie biegu wnioskowi o zwolnienie kosztów sądowych jako przedłużenie terminu do wniesienia powództwa interwencyjnego, który to termin nie może być przedłużony przez żadną czynność procesową.

Zastosowana przez Sąd Rejonowy regulacja prawna jest prawidłowa.

Dlatego też zarzuty apelacji są bezzasadne.

Odnosnie zażalenia powódki na postanowienie Sądu Rejonowego z 14 października 2019 r. należy zaznaczyć, że Sąd Rejonowy prawidłowo orzekł o kosztach postępowania, zarzuty powódki w tym zakresie nie podważały ani podstawy prawnej ani wyliczonej wysokości tych kosztów. Powódka jako strona przegrywająca postępowanie przed sądem I instancji, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c., powinna ponieść koszty wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego ustanowionego w sprawie, których wysokość odpowiada stawce minimalnej oznaczonej według wartości przedmiotu sporu, zgodnie ze wskazanym w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia rozporządzeniem. Odnosząc się do rozstrzygnięcia

w zakresie kosztów postępowania zażaleniowego, o których mowa w punkcie 3. postanowienia z 14 października 2019 r. wskazać trzeba, że okoliczność, iż postanowienie to jest wynikiem skorzystania przez Sąd Rejonowy z uprawnienia przewidzianego w art. 395 § 2 k.p.c. nie oznacza, że w postępowaniu zakończonym w taki sposób stronie wygrywającej nie należą się koszty postępowania zażaleniowego. Postępowanie to zostało wszczęte na skutek zażalenia strony (w tym przypadku pozwanej), strona była przy tym zastępowana przez pełnomocnika. Niewątpliwie więc w tym postępowaniu strona poniosła zwykłe koszty postępowania zażaleniowego.

Zastosowana przez Sąd Rejonowy regulacja prawna jest prawidłowa.

Dlatego też zarzuty zażalenia są bezzasadne.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c., apelację jako bezzasadną oddalono, o czym orzeczono w punkcie 1. sentencji

Stosownie do wyniku sprawy o kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono jak w punkcie 2. sentencji, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.) w związku z §10 ust. 1 pkt 1 tego rozporządzenia, gdyż powódka sprawę przegrała i musi zwrócić drugiej stronie koszty zastępstwa procesowego.

W punkcie 3. wyroku oddalono bezzasadne zażalenie (orzeczenie w tej części dotyczy zaskarżonych punktów 1. i 3. postanowienia z 14 października 2019 r.) powódki na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 1 i 3 k.p.c.

O kosztach postępowania zażaleniowego (punkt 4. wyroku) orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 397 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz

§ 10 ust. 2 pkt 1 tego rozporządzenia, gdyż powódka sprawę przegrała i musi zwrócić drugiej stronie koszty zastępstwa procesowego.

SSO Roman Troll